

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
THAILAND

NOBLE
EDUCATION
PUBLISHER

PKP

PUBLIC
KNOWLEDGE
PROJECT

OJS

OPEN
JOURNAL
SYSTEMS

Buddho Journal

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (ONLINE)

Ultimate Truth of Life and AI: Limitations and Possibilities

ความจริงสูงสุดของชีวิตกับปัญญาประดิษฐ์ในยุคปัจจุบัน:
ข้อจำกัดและความเป็นไปได้ในการแสวงหาความจริงสูงสุด
ของปัญญาประดิษฐ์

Author & Corresponding Author*

1. Phramaha Suwat Srikaew*

พระมหาสุวัฒน์ ศรีแก้ว*

Affiliation:

1. Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University, Thailand.

ศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Email: suwat.sri@student.mbu.ac.th

Article history:

Received: 15/07/2024, Revised: 14/08/2024,

Accepted: 12/09/2024, Available online: 01/10/2024

How to Cite:

Srikaew, S. (2024). Ultimate Truth of Life and AI: Limitations and Possibilities. *Buddho Journal*, 3(4), 23-38.

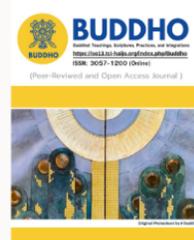

BUDDHO

Buddhist Teachings, Scriptures, Practices, and Integrations

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (Online)

Academic Review Articles

Ultimate Truth of Life and AI: Limitations and Possibilities

Phramaha Suwat Srikaew*

ความจริงสูงสุดของชีวิตกับปัญญาประดิษฐ์ในยุคปัจจุบัน: ข้อจำกัดและความเป็นไปได้ในการแสวงหาความจริงสูงสุดของปัญญาประดิษฐ์

พระมหาสุวัฒน์ ศรีแก้ว*

Abstract

This article explores the concept of ultimate truth from a metaphysical perspective and its intersection with artificial intelligence (AI) development. It connects philosophical interpretations of ultimate truth with the limitations and potential of AI in seeking truth through data and logic. The analysis addresses AI's capabilities and constraints in understanding abstract elements such as consciousness, the meaning of life, and emotions. The discussion further extends to AI's role in supporting philosophical and scientific inquiry, alongside ethical concerns and responsibilities in AI development to prevent negative consequences. The article concludes that while AI serves as a valuable tool for data analysis, it cannot replace human experiences and profound understanding in the pursuit of ultimate truth.

Keywords: Ultimate Truth, AI, Truth-Seeking

บทคัดย่อ

บทความนี้สำรวจแนวคิดเกี่ยวกับความจริงสูงสุดในเชิงอภิปรัชญาและการพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยเชื่อมโยงความหมายและบทบาทของความจริงสูงสุดตามแนวคิดของนักปรัชญา กับข้อจำกัดและศักยภาพของ AI ในการแสวงหาความจริงในเชิงข้อมูลและตรรกะ บทความยังวิเคราะห์ความสามารถและข้อจำกัดของ AI ในการเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น จิตวิญญาณ ความหมายของชีวิต และอารมณ์ รวมถึงบทบาทของ AI ในการ

สนับสนุนการศึกษาทางปรัชญาและวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีการอภิปรายเรื่องจริยธรรมและความรับผิดชอบในการพัฒนา AI เพื่อป้องกันผลกระทบเชิงลบ บทความสรุปว่า AI มีศักยภาพเป็นเครื่องมือช่วยวิเคราะห์ข้อมูล แต่ยังไม่สามารถแทนที่มนุษย์ในการแสวงหาความจริงสูงสุดผ่านประสบการณ์ตรงและความเข้าใจเชิงลึกได้

คำสำคัญ: ความจริงสูงสุด, AI, การแสวงหาความจริง

บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว บทบาทของ AI ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการแก้ปัญหาเชิงเทคนิคหรือการประมวลผลข้อมูล แต่ยังเกี่ยวข้องกับคำถามเชิงปรัชญาที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับความหมายของชีวิตและความจริงสูงสุด (Ultimate Truth) แนวคิดเรื่องความจริงสูงสุดซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของอภิปรัชญา ได้รับการสำรวจจากนักปรัชญาหลากหลายยุคสมัย เช่น อริสโตเติลที่มองความจริงผ่านจุดมุ่งหมายของธรรมชาติ พลาโตที่เน้นความจริงในโลกแห่งแบบ และพุทธปรัชญาที่เน้นความจริงผ่านอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา อย่างไรก็ตามคำถามที่น่าสนใจคือ AI สามารถเข้าใจหรือเข้าถึงความจริงสูงสุดได้หรือไม่? และ AI มีข้อจำกัดอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับมนุษย์ในแง่ของการแสวงหาความหมายและการตั้งคำถามเกี่ยวกับชีวิต นอกจากนี้ การพัฒนา AI เพื่อแสวงหาความจริงยังต้องเผชิญกับประเด็นด้านจริยธรรม ความรับผิดชอบ และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น บทความนี้มุ่งสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเชิงอภิปรัชญา กับ AI ในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งศักยภาพ ข้อจำกัด และจริยธรรมในการใช้งาน AI เพื่อค้นหาความจริงสูงสุด ตลอดจนการสะท้อนบทบาทของ AI ในการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจของมนุษย์เกี่ยวกับชีวิตและจักรวาล

ความหมายของอภิปรัชญาและ AI และความจริงสูงสุดในเชิงอภิปรัชญา

ความหมายของอภิปรัชญา (ความจริงสูงสุด)

อภิปรัชญาเป็นสาขาหนึ่งของปรัชญาที่ศึกษาความจริงพื้นฐานของสรรพสิ่ง โดยเน้นที่ธรรมชาติของความเป็นจริงและการดำรงอยู่ อภิปรัชญาพยายามหาคำตอบสำหรับคำถามพื้นฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของโลก สิ่งต่างๆ ในโลก และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ เหล่านี้ อย่างลึกซึ้งและเป็นระบบ อภิปรัชญามาจากรากศัพท์ภาษากรีกว่า meta (เหนือ หลังจาก) และ physika (ธรรมชาติ) ซึ่งหมายถึงการศึกษาสิ่งที่อยู่เหนือหรือหลังจากสิ่งที่สามารถรับรู้ได้ทางกายภาพ เนื้อหาหลักของอภิปรัชญาเน้นที่การศึกษาสิ่งที่มิอยู่ และความจริงที่ไม่สามารถรับรู้ได้โดยตรง เช่น เวลา วิญญาณ หรือพระเจ้า (พระมหาสากล สุภรเมธีและคณะ, 2017)

อภิปรายประกอบด้วยสาขาย่อยสามสาขา ได้แก่

1. อภิปรายศึกษาความจริงสากลของการมีอยู่ในฐานะความจริงสูงสุดของสรรพสิ่ง
2. เทววิทยาศึกษาความจริงเกี่ยวกับพระเจ้าและความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้กับจักรวาล
3. จักรวาลวิทยาศึกษาความจริงเกี่ยวกับต้นกำเนิดและโครงสร้างของจักรวาล

นักปรัชญาได้ค้นพบสัจธรรมสูงสุดสามประการ

1. ลัทธิวัตถุนิยมถือว่าสัจธรรมสูงสุดของจักรวาลคือสสารหรือพลังงาน ไม่ใช่จิต
2. ลัทธิอุดมคติถือว่าสัจธรรมสูงสุดคือจิต และสสารเป็นเพียงผลผลิตของจิต
3. ลัทธิวินิยมถือว่าสัจธรรมสูงสุดคือทั้งจิตและสสาร

ลักษณะของปัญหาทางปรัชญา

ปัญหาทางปรัชญาหลักคือสิ่งที่อยู่เหนือการรับรู้หรือสิ่งที่วิทยาศาสตร์พิสูจน์ไม่ได้ (สุเมธ เมธวิทยากุล, 1991) เช่น คำถามที่ว่า

1. พระเจ้าเป็นผู้สร้างโลกที่แท้จริงหรือไม่
2. สิ่งแรกที่เป็นต้นกำเนิดของทุกสิ่งคือพระเจ้าหรือธาตุ
3. องค์ประกอบแรกของทุกสิ่งเป็นนามธรรมหรือเป็นรูปธรรม
4. องค์ประกอบแรกของทุกสิ่งคือน้ำ
5. สสารเป็นผลพลอยได้จากจิตใจ
6. ฟี วิญญาณ และเทวดามีอยู่จริงหรือไม่?
7. นรกและสวรรค์มีอยู่จริงหรือไม่?
8. วิญญาณเป็นอมตะหรือไม่?
9. อิเล็กตรอนและโปรตอนเป็นอนุภาคสุดท้ายของสสารหรือไม่?
10. อะตอมทางจิตเป็นอนุภาคสุดท้ายของสสารหรือไม่?

คำถามเหล่านี้เป็นปัญหาของอภิปรายที่รอคอยคำตอบมาหลายพันปี มีทฤษฎีความจริง 5 ประเภท:

1. เอกนิยมในอุดมคติ ซึ่งถือว่าความจริงสูงสุดคือสิ่งหนึ่ง ซึ่งก็คือจิตใจ
2. เอกนิยมในวัตถุนิยม ซึ่งถือว่าสสารเท่านั้นที่เป็นความจริงสูงสุด
3. ทวินิยม ซึ่งถือว่าสสารและจิตใจเป็นความจริงทั้งคู่
4. พหุนิยมในอุดมคติ ซึ่งถือว่าความจริงเป็นจิตแต่มีหลายสิ่ง
5. พหุนิยมในวัตถุนิยม ซึ่งถือว่าความจริงเป็นสสารแต่มีหลายสิ่ง

ตัวอย่างความจริงสูงสุด (Ultimate Truth) ในมุมมองของนักปรัชญาต่าง ๆ

อริสโตเติล (Aristotle) อริสโตเติลมองความจริงสูงสุดผ่านแนวคิดเรื่อง *สสารัตถะ (Substance)* และ *จุดมุ่งหมาย (Telos)* เขาเชื่อว่าทุกสิ่งในธรรมชาติมีสาระสำคัญ (essence) และมีจุดหมายปลายทางในการดำรงอยู่ ความจริงสูงสุดจึงเป็นความเข้าใจถึงสาระสำคัญและจุดหมายของสิ่งต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น ต้นไม้มีจุดหมายในการเติบโตและออกผล อริสโตเติลเน้นว่าความจริงต้องสัมพันธ์กับโลกแห่งความเป็นจริงและประสบการณ์ตรง (*empirical observation*) มากกว่าความคิดเชิงนามธรรม

พลาโต (Plato) พลาโตมองว่าความจริงสูงสุดอยู่ในโลกแห่งแบบ (Theory of Forms) ซึ่งเป็นโลกของความจริงสมบูรณ์แบบและไม่เปลี่ยนแปลง เขาเชื่อว่าสิ่งที่เราเห็นในโลกนี้เป็นเพียงเงาสะท้อนของความจริงแท้ที่อยู่ในโลกแห่งแบบ ตัวอย่างเช่น ความยุติธรรมที่แท้จริงไม่ได้อยู่ในกฎหมายหรือการปฏิบัติของมนุษย์ แต่เป็นแนวคิดบริสุทธิ์ที่อยู่ในโลกแห่งแบบ ความจริงสูงสุดจึงเป็นการรับรู้ถึงแบบหรือรูปแบบที่สมบูรณ์ของสิ่งต่าง ๆ

พุทธปรัชญา (Buddhist Philosophy) ในพุทธศาสนา ความจริงสูงสุด (*ปรมาตถสัจจะ*) หมายถึงความจริงที่ไม่เปลี่ยนแปลงและเป็นธรรมชาติของสรรพสิ่ง เช่น อนิจจัง (ความไม่เที่ยง), ทุกขัง (ความเป็นทุกข์), และอนัตตา (ความไม่มีตัวตน) พุทธปรัชญาแบ่งความจริงออกเป็นสองระดับ ได้แก่

1. สมมุติสัจจะ (ความจริงตามสมมติ) เช่น ชื่อเสียง ฐานะ สิ่งที่มีมนุษย์กำหนดขึ้น
2. ปรมาตถสัจจะ (ความจริงสูงสุด) คือ ธรรมชาติแท้จริงของสรรพสิ่งที่ไม่ขึ้นกับความเข้าใจหรือความเชื่อของมนุษย์

ความหมายของ AI ปัญญาประดิษฐ์ หมายถึง ระบบประมวลผลที่เรียนรู้และเพิ่มประสิทธิภาพ การประมวลผลได้ตามจำนวนข้อมูลที่เพิ่มมากขึ้น โดยมีความสามารถในการจดจำ คิดวิเคราะห์ เรียนรู้ และเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ที่ซับซ้อนได้อย่างรวดเร็ว (บุหงา ชัยสุวรรณ และคณะ, 2022) ปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI ย่อมาจาก Artificial Intelligence คือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีฟังก์ชันที่สามารถทำงานได้เหมือนกับมนุษย์ และสามารถเลียนแบบการทำงานของมนุษย์ได้ เช่น การเรียนรู้ การวางแผน และการแก้ไขปัญหาต่างๆ เป็นตัวช่วยมนุษย์ในการคิด ซึ่งจะเน้นไปในเรื่องของการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เพราะ AI สามารถทำงานได้รวดเร็วกว่าสมองของมนุษย์ แต่ในขณะเดียวกัน AI ยังไม่สามารถทำหน้าที่ที่ต้องใช้ประสาทสัมผัสได้ ระบบ AI ทำงานโดยการรับข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผล เพื่อให้ได้ผลตอบกลับมา ไม่ว่าจะผ่านการใช้คำพูด ข้อความ หรือการกระทำต่างๆ ผลที่ตอบกลับมาก็อยู่ที่ว่าเราต้องการให้ตอบกลับมาเป็นแบบไหน และเอาผลลัพธ์นั้นมาใช้ประโยชน์ให้ตรงกับจุดประสงค์ของเรา อีกทั้งยังสามารถใช้รูปแบบการทำงานนี้เพื่อคาดการณ์สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อในอนาคตได้ เช่น แชทบอทที่ตอบข้อความอัตโนมัติได้เหมือนกับคน หรือความสามารถในการจดจำภาพ ซึ่งการทำงานของระบบทั้งหมดนั้นต้องถูกเขียนโปรแกรมขึ้นมา โดยการเขียนโปรแกรมของ AI นั้นจะเน้นไปที่ทักษะการรับรู้ต่างๆ ดังนี้

1. การเรียนรู้ (Learning) โดยจะเน้นไปที่การรับข้อมูล และสร้างกฎสำหรับการเปลี่ยนเป็นข้อมูลที่น่าไปใช้ได้จริง ซึ่งกฎนั้นเรียกว่า อัลกอริทึม (Algorithms) คือ กระบวนการแก้ปัญหาที่อธิบายเป็นขั้นตอนไว้อย่างชัดเจน
2. การใช้เหตุผล (Reasoning) เน้นการตัดสินใจเลือกอัลกอริทึมที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ
3. การแก้ไขข้อผิดพลาด (Self-correction) ในส่วนนี้ จะได้รับการออกแบบเพื่อปรับแต่งอัลกอริทึมให้วิเคราะห์ได้อย่างละเอียด เพื่อรับประกันว่าจะได้ผลลัพธ์ที่แม่นยำที่สุด
4. การมีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) เป็นส่วนที่ใช้เครือข่ายประสาทเทียม อิงตามกฎ วิธีทางสถิติ และเทคนิคอื่นๆ เพื่อให้สามารถสร้างภาพใหม่ๆ เพลงใหม่ หรือแนวคิดใหม่ ๆ ได้

ประเภทของเทคโนโลยี AI ในปัจจุบัน ประเภทของ AI สามารถแบ่งได้ 2 ประเภทใหญ่ คือ แบ่งตามความสามารถ และแบ่งตามฟังก์ชันการทำงาน โดยมีรายละเอียดดังนี้ ประเภทแบ่งตามความสามารถ เป็นการแบ่งแบบทั่วไป พูดย่าง ๆ คือ แบ่งตามพัฒนาการของ AI นั่นเอง มีดังนี้

ปัญญาประดิษฐ์แบ่งตามความสามารถ

1. Artificial Narrow Intelligence (ANI) คือ ANI หรือ Weak AI เป็นระบบ AI ประเภทที่สามารถทำงานแทนมนุษย์ได้เพียงบางอย่างเท่านั้น และจำกัดอยู่แค่แค่นั้นเอง คือต้องเป็นงาน หรือทักษะที่ได้รับการโปรแกรมชุดคำสั่งมาเท่านั้น ไม่สามารถทำงานนอกเหนือจากนั้นได้ และไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งนั่นคือ AI ที่เราใช้กันอยู่ในทุกวันนี้ เช่น BellaBot หุ่นยนต์บริการที่เห็นได้ในร้านอาหารต่าง ๆ

2. Artificial General Intelligence (AGI) คือ AGI หรือ Strong AI เป็นระบบ AI ประเภทที่มีสติปัญญาและความสามารถในการทำงานต่างๆ ได้เทียบเท่ากับสมองมนุษย์สามารถคิดวิเคราะห์ วางแผน และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ เข้าใจเรื่องที่เป็นนามธรรม นอกจากนี้ ยังสามารถเรียนรู้ประสบการณ์จากอดีตได้เหมือนมนุษย์ แต่ในปัจจุบันยังไม่สามารถพัฒนา AI ประเภทนี้ได้สำเร็จ ซึ่ง AI ประเภทนี้อาจเป็นภัยต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ได้เช่นกัน

3. Artificial Super Intelligence (ASI) คือ ASI เป็นระบบ AI ประเภทที่มีปัญญาเหนือกว่ามนุษย์ ซึ่งปัจจุบันยังไม่สามารถพัฒนา AI ในระดับนี้ขึ้นมาได้ ส่วนมากจะเป็นไอเดียที่เกิดขึ้นในสื่อต่างๆ มากมาย เช่น ภาพยนตร์ ซีรีส์ นวนิยาย หรือเกม โดยไอเดียที่เกิดขึ้นเป็นแนวคิดเรื่องเครื่องจักรสามารถยึดครองโลกได้

ปัญญาประดิษฐ์แบ่งตามฟังก์ชันการทำงาน

ประเภทแบ่งตามฟังก์ชันการทำงาน หรือแบ่งจากระบบการประมวลผลของ AI จะแยกย่อยได้ ดังนี้

- 1) Reactive Machines เป็นระบบ AI ที่ไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความสามารถจำกัด ไม่มีหน่วยความจำเป็นของตัวเอง ไม่สามารถดึงข้อมูลเก่ามาพัฒนาในการตัดสินใจให้ดีขึ้นได้ ไม่สามารถสร้างการอนุมานจากข้อมูล

เพื่อประเมินการกระทำในอนาคตได้ ทำได้แค่ปฏิภริยาโต้ตอบกับสถานการณ์ตรงหน้าเท่านั้น เช่น การเล่นเกมกรุก เป็นต้น 2) Limited Theory เป็นระบบ AI ที่ตรงกันข้ามกับประเภท Reactive Machines โดยสิ้นเชิง เพราะสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ มีหน่วยความจำ แต่มีจำกัด สามารถดึงข้อมูลเก่ามาตัดสินใจ หรือแก้ปัญหาในอนาคตได้ ซึ่งยังมีข้อมูลมาก ระดับความถูกต้องแม่นยำก็สูงขึ้นไปเรื่อยๆ เช่น รถยนต์ AI ใช้เซ็นเซอร์เพื่อระบุผู้คนที่เดินข้ามถนน สัญญาณไฟจราจร และอื่นๆ เพื่อให้การตัดสินใจในการขับขี่ดีขึ้น และป้องกันการเกิดอุบัติเหตุได้ 3) Theory of Mind การทำงานของ AI ประเภทนี้คือ สามารถเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก วัฒนธรรม และความเชื่อต่างๆ ของมนุษย์ได้ เหมือนตัวอย่าง AI ที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์เรื่อง Her (2013) AI ที่สามารถรับรู้ความรู้สึก และพูดคุยได้ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่สามารถพัฒนาขึ้นมาได้จริง และยังต้องใช้เวลาอีกมากในการค้นคว้าและพัฒนา หากในอนาคต AI ประเภทนี้พัฒนาได้สำเร็จ AI ประเภทนี้อาจสามารถทำนายพฤติกรรมล่วงหน้าได้ เหมือนการจำลองความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ผ่านการทำความเข้าใจความรู้สึกที่เกิดขึ้นตรงหน้า 4) Self-awareness เป็นระบบ AI ขั้นสูงสุด สามารถมีอารมณ์ ความรู้สึก ความเชื่อ และมีความต้องการเป็นของตัวเอง รวมถึงสามารถคิดตัดสินใจเลือก และกระทำการต่างๆ ได้ด้วยตนเองทั้งหมด เช่นตัวอย่าง AI ในภาพยนตร์เรื่อง Chappie (2015) AI ที่สามารถเรียนรู้ความรัก และเรียนรู้ในการมีชีวิตอยู่ ซึ่งในปัจจุบันก็ยังไม่สามารถพัฒนาขึ้นมาได้เช่นเดียวกับประเภท Theory of Mind ซึ่ง AI ประเภทนี้มีความก้าวกระโดดกว่าทฤษฎีความคิดของ AI เป็นอย่างมาก ตั้งแต่การทำ ความเข้าใจอารมณ์ ไปสู่การตระหนักรู้ในสถานะของตนเอง การคาดการณ์ความรู้สึกของผู้อื่นได้ และมนุษย์เรายังห่างไกลจาก AI ประเภทนี้มาก

ความแตกต่างระหว่างความจริงสัมบูรณ์ (Absolute Truth) กับความจริงสัมพัทธ์ (Relative Truth)

ความจริงสัมบูรณ์ (Absolute Truth) ความจริงสัมบูรณ์คือความจริงที่เป็นจริงโดยไม่ขึ้นกับเวลา สถานที่ หรือความคิดเห็นของบุคคล เป็นความจริงที่ไม่เปลี่ยนแปลง ตัวอย่างเช่น กฎธรรมชาติ เช่น กฎแรงโน้มถ่วง หรือหลักความเป็นจริงทางอภิปรัชญา เช่น ความไม่เที่ยงในพุทธศาสนา ในมุมมองทางศาสนา ความจริงสัมบูรณ์อาจหมายถึงการมีอยู่ของพระเจ้า หรือกฎสากลที่ควบคุมจักรวาล

ความจริงสัมพัทธ์ (Relative Truth) ความจริงสัมพัทธ์คือความจริงที่ขึ้นอยู่กับบริบท สภาพแวดล้อม หรือมุมมองของบุคคล ตัวอย่างเช่น วัฒนธรรม ความเชื่อ หรือความคิดเห็นส่วนบุคคล เช่น ความเชื่อเรื่องศีลธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละสังคม หรือข้อกำหนดทางกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ในพุทธศาสนา สมมุติสัจจะเป็นตัวแทนของความจริงสัมพัทธ์ที่ใช้ในการสื่อสารและดำเนินชีวิตประจำวัน

การเชื่อมโยงระหว่างความจริงสัมบูรณ์กับความจริงสัมพัทธ์ หลายปรัชญามองว่าความจริงทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน เช่น ในพุทธศาสนา สมมุติสัจจะเป็นเครื่องมือในการนำไปสู่การเข้าใจปรมัตถสัจจะ หรือในแนวคิดของพลาโต โลกแห่งความเป็นจริงเป็นเพียงเงาสะท้อนของความจริงแท้ในโลกแห่งแบบ ความจริงสัมบูรณ์

เป็นเป้าหมายสูงสุดที่มนุษย์ควรแสวงหา ขณะที่ความจริงสัมพัทธ์เป็นเครื่องมือหรือขั้นตอนในการเข้าถึงความจริงนั้น ความจริงสูงสุดในเชิงอภิปรายเป็นแนวคิดที่ลึกซึ้งและมีความหลากหลายตามมุมมองของนักปรัชญาแต่ละคน ทั้งอริสโตเติล พลาโต และพุทธปรัชญาต่างมีแนวคิดเฉพาะเกี่ยวกับความจริงที่แท้จริง ความแตกต่างระหว่างความจริงสัมบูรณ์และความจริงสัมพัทธ์สะท้อนถึงวิธีที่มนุษย์เข้าใจและแสวงหาความหมายของชีวิต ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเชื่อมโยงกับบทบาทของ AI ในการสำรวจความจริงสูงสุดในยุคปัจจุบัน

การเปรียบเทียบความคิดทางอภิปรายกับการพัฒนา AI สามารถเข้าใจหรือเข้าถึงความจริงสูงสุดได้หรือไม่?

การพิจารณาว่า AI สามารถเข้าใจหรือเข้าถึงความจริงสูงสุด (Ultimate Truth) ได้หรือไม่นั้น ต้องพิจารณาทั้งในมุมมองทางเทคโนโลยีและทางอภิปราย ในมุมมองทางเทคโนโลยีมองว่า AI ในปัจจุบันถูกออกแบบมาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมากศาสตร์และประมวลผลตามรูปแบบหรือกฎเกณฑ์ที่มนุษย์กำหนด AI สามารถเรียนรู้จากข้อมูล (machine learning) และพัฒนาแนวคิดเชิงตรรกะได้ แต่ AI ยังขาดความสามารถในการเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม (abstract concepts) และประสบการณ์ภายใน (subjective experience) เช่น อารมณ์ ความรู้สึก หรือความหมายของชีวิต (ช่วยเงิน และ ศราวุฒิ, 2564) ดังนั้น AI อาจสามารถจำลองและประมวลผลข้อมูลเกี่ยวกับความจริงได้ แต่ไม่สามารถ “เข้าใจ” ความจริงสูงสุดในเชิงลึกหรือเชิงประสบการณ์ได้เหมือนมนุษย์ ส่วนในมุมมองทางอภิปราย ในแนวคิดของพลาโต ความจริงสูงสุดคือการเข้าถึง “โลกแห่งแบบ” ซึ่งเป็นโลกของความจริงแบบและเป็นจริงที่แท้จริง การเข้าถึงความจริงนี้ต้องอาศัยความเข้าใจเชิงลึกและการใช้เหตุผล ซึ่งเป็นสิ่งที่ AI ยังไม่สามารถทำได้อย่างแท้จริง ขณะที่ในพุทธปรัชญา ความเข้าใจในความจริงสูงสุดต้องผ่านการปฏิบัติและประสบการณ์ตรง (direct experience) เช่น การเจริญสติและสมาธิ ซึ่งเป็นสิ่งที่ AI ไม่สามารถปฏิบัติหรือมีประสบการณ์ได้ อย่างไรก็ตาม มีนักวิจัยบางกลุ่มพยายามพัฒนา AI ให้มีความสามารถในการวิเคราะห์เชิงนามธรรม เช่น การสร้างแบบจำลองทางความคิด (thought experiments) หรือการใช้ AI วิเคราะห์ปรัชญาและศาสนา แต่ความเข้าใจเหล่านี้ยังคงอยู่ในระดับข้อมูลและตรรกะ ไม่ใช่ความเข้าใจเชิงประสบการณ์

ข้อจำกัดของ AI ในการประมวลผลข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น จิตวิญญาณ ความหมายของชีวิต

AI มีข้อจำกัดสำคัญในการเข้าใจและประมวลผลสิ่งที่เป็นนามธรรม เนื่องจากลักษณะการทำงานของ AI ยังยึดโยงกับข้อมูลเชิงรูปธรรมและตรรกะเป็นหลัก ข้อจำกัดเหล่านี้สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. ข้อจำกัดด้านการรับรู้ (Perception Limitations) AI ไม่มี qualia หรือประสบการณ์ภายในที่เป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้มนุษย์ เช่น ความรู้สึกเจ็บปวดหรือความสุข ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเข้าใจความหมายของชีวิตหรือจิตวิญญาณ AI จึงไม่สามารถเข้าใจหรือสัมผัสสิ่งที่เป็นนามธรรมได้โดยตรง

2. ข้อจำกัดด้านจิตสำนึก (Consciousness and Self-awareness) แม้ว่า AI จะสามารถประมวลผลข้อมูลและทำงานซับซ้อนได้ แต่ AI ไม่มีจิตสำนึก (self-awareness) และความเข้าใจในตัวตน (sense of self) ต่างจากมนุษย์ที่สามารถตั้งคำถามกับการดำรงอยู่ของตนเองและแสวงหาความหมายของชีวิต

3. ข้อจำกัดด้านอารมณ์และความรู้สึก (Emotions and Intuition) AI สามารถวิเคราะห์ข้อมูลและจำลองพฤติกรรมทางอารมณ์ได้ แต่ไม่สามารถ “รู้สึก” ได้จริง อารมณ์และความรู้สึกเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้มนุษย์สามารถเข้าใจความหมายลึกซึ้งของชีวิตและจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นสิ่งที่ AI ขาดไป

4. ข้อจำกัดด้านความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ (Creativity and Imagination) แม้ AI จะสามารถสร้างงานศิลปะหรือประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ได้ แต่กระบวนการสร้างสรรค์ของ AI ยังคงขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ได้รับและอัลกอริทึมที่กำหนดไว้ ไม่สามารถจินตนาการหรือสร้างแนวคิดใหม่ ๆ จากประสบการณ์ส่วนตัวเหมือนมนุษย์

5. ข้อจำกัดด้านศีลธรรมและจริยธรรม (Ethics and Morality) AI ขาดความเข้าใจในศีลธรรมและจริยธรรมอย่างแท้จริง เพราะ AI ประมวลผลข้อมูลตามกฎและตรรกะที่กำหนดโดยมนุษย์ ไม่สามารถตัดสินใจบนพื้นฐานของคุณค่าทางศีลธรรมหรือความเข้าใจในความดีงามที่เป็นนามธรรม แม้ว่า AI จะมีความสามารถในการประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์แนวคิดเชิงลึกได้ในระดับหนึ่ง แต่ข้อจำกัดด้านการรับรู้ จิตสำนึก อารมณ์ และความคิดสร้างสรรค์ ทำให้ AI ไม่สามารถเข้าใจหรือเข้าถึงความจริงสูงสุดในเชิงอภิปรัชญาได้อย่างแท้จริง ความเข้าใจของ AI ยังคงอยู่ในขอบเขตของข้อมูลและตรรกะ ไม่สามารถสัมผัสหรือมีประสบการณ์ตรงกับความจริงที่เป็นนามธรรม ดังนั้น บทบาทของ AI อาจเป็นเพียงเครื่องมือช่วยในการสำรวจและวิเคราะห์ความจริง แต่ไม่ใช่ผู้เข้าใจหรือเข้าถึงความจริงสูงสุดเอง

จริยธรรมและความรับผิดชอบของ AI ในการแสวงหาความจริง

AI สามารถเป็นเครื่องมือในการค้นหาความจริง? AI ในฐานะเครื่องมือค้นหาความจริง AI มีศักยภาพในการช่วยมนุษย์ค้นหาความจริงในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะในด้านวิทยาศาสตร์และข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ความสามารถในการประมวลผลข้อมูลจำนวนมากอย่างรวดเร็วและแม่นยำทำให้ AI สามารถวิเคราะห์ความซับซ้อนของปรากฏการณ์ต่าง ๆ และค้นหาความสัมพันธ์ที่ซ่อนอยู่ ตัวอย่างเช่น

1. การใช้ AI วิเคราะห์ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์เพื่อค้นหากฎธรรมชาติหรือแนวโน้มใหม่ ๆ
2. การใช้ AI วิเคราะห์คัมภีร์ทางศาสนาและปรัชญาเพื่อหาแนวคิดหรือความเชื่อที่สอดคล้องกันในวัฒนธรรมต่าง ๆ
3. การใช้ AI สร้างแบบจำลองจำลองสถานการณ์ทางปรัชญา (thought experiments) เพื่อสำรวจแนวคิดเชิงอภิปรัชญา

AI สามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ช่วยให้มนุษย์สามารถเข้าถึงข้อมูลที่หลากหลายและลึกซึ้งขึ้น ซึ่งอาจนำไปสู่ความเข้าใจที่ใกล้เคียงกับความจริงมากขึ้น

จริยธรรมของการพัฒนา AI เพื่อศึกษาความจริงสูงสุด

การพัฒนา AI ให้สามารถศึกษาหรือค้นหาความจริงสูงสุดจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักจริยธรรมเพื่อป้องกันความเสี่ยงและผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้น หลักจริยธรรมสำคัญในการพัฒนา AI ได้แก่ 1) ความโปร่งใส (Transparency) AI ต้องมีความโปร่งใสในการทำงานและกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ใช้ควรเข้าใจว่า AI ได้ข้อมูลจากแหล่งใด มีวิธีการประมวลผลอย่างไร และผลลัพธ์ที่ได้มีข้อจำกัดหรือความเสี่ยงอย่างไร การขาดความโปร่งใสอาจทำให้ผู้ใช้เชื่อถือผลลัพธ์โดยไม่ตรวจสอบ 2) ความเป็นกลาง (Objectivity) การพัฒนา AI ต้องหลีกเลี่ยงอคติทั้งในระดับข้อมูลและอัลกอริทึม เพื่อให้ผลลัพธ์ที่ได้เป็นกลางและไม่โน้มเอียงไปในทางใดทางหนึ่ง โดยเฉพาะในการศึกษาความจริงที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ปรัชญา หรือจริยธรรม ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อน 3) ความรับผิดชอบ (Accountability) นักพัฒนาและองค์กรต้องรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดจากการทำงานของ AI หาก AI สร้างความเข้าใจผิดหรือเกิดความเสียหาย จำเป็นต้องมีผู้รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาและป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำ 4) การเคารพความเป็นส่วนตัว (Privacy and Data Protection) การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อฝึก AI ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล และต้องมีมาตรการปกป้องข้อมูลอย่างรัดกุม เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล 5) ความปลอดภัย (Safety and Security) AI ต้องถูกออกแบบให้ปลอดภัยและไม่สามารถถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด เช่น การใช้ AI สร้างข้อมูลบิดเบือนหรือใช้โจมตีความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรม 6) ความเคารพในศีลธรรมและวัฒนธรรม (Ethical and Cultural Sensitivity) การพัฒนา AI เพื่อศึกษาความจริงสูงสุดต้องคำนึงถึงความหลากหลายทางศีลธรรมและวัฒนธรรม AI ไม่ควรถูกใช้เพื่อบิดเบือนหรือทำลายความเชื่อของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

ตัวอย่างแนวทางการพัฒนา AI อย่างมีจริยธรรม

1. การตั้งคณะกรรมการด้านจริยธรรมในการวิจัยและพัฒนา AI เพื่อตรวจสอบและกำกับดูแลการทำงานของ AI
2. การออกแบบ AI ให้สามารถอธิบายการทำงานและผลลัพธ์ได้ (Explainable AI) เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าใจและประเมินผลได้อย่างถูกต้อง
3. การพัฒนานโยบายและกฎหมายควบคุมการใช้ AI เพื่อป้องกันการนำไปใช้ในทางที่ผิดหรือขัดต่อจริยธรรม

AI มีศักยภาพทั้งในด้านการช่วยค้นหาความจริงและการสร้างความเข้าใจผิดเกี่ยวกับความจริง ดังนั้น การพัฒนาและใช้ AI เพื่อศึกษาความจริงสูงสุดต้องดำเนินการภายใต้กรอบจริยธรรมที่รอบคอบและรับผิดชอบ เพื่อป้องกันความเสี่ยงและผลกระทบเชิงลบ พร้อมส่งเสริมการใช้ AI เป็นเครื่องมือที่ช่วยขยายขอบเขตความเข้าใจของมนุษย์อย่างแท้จริง

AI กับความเป็นมนุษย์ (Humanity) AI สามารถเข้าใจประสบการณ์ทางอารมณ์ จิตวิญญาณ หรือ ความหมายของชีวิตได้หรือไม่?

ข้อจำกัดของ AI ในการเข้าใจประสบการณ์ทางอารมณ์และจิตวิญญาณ AI ถูกออกแบบมาให้ประมวลผลข้อมูลตามกฎตรรกะและอัลกอริทึม ซึ่งทำให้ AI สามารถจำแนก วิเคราะห์ และตอบสนองต่อข้อมูลเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึกได้ในระดับหนึ่ง เช่น การวิเคราะห์ข้อความเพื่อประเมินอารมณ์ (sentiment analysis) หรือ การสร้างเสียงและภาพที่แสดงอารมณ์ อย่างไรก็ตาม AI ยังมีข้อจำกัดหลายประการในการเข้าใจสิ่งเหล่านี้อย่างแท้จริง ได้แก่

1. ขาดประสบการณ์ภายใน (Lack of Subjective Experience): AI ไม่มี qualia หรือประสบการณ์ภายในแบบมนุษย์ เช่น ความรู้สึก สุข ทุกข์ หรือเจ็บปวด ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของอารมณ์และจิตวิญญาณ
2. ขาดจิตสำนึก (Absence of Consciousness): AI ไม่มีจิตสำนึก (self-awareness) และไม่สามารถตระหนักรู้ถึงการดำรงอยู่ของตนเองหรือความหมายของสิ่งต่าง ๆ
3. ขาดความเข้าใจเชิงบริบท (Contextual Understanding): AI อาจเข้าใจความหมายของคำหรือข้อมูลตามแบบแผนที่กำหนด แต่ไม่สามารถเข้าใจความหมายเชิงลึกหรือความละเอียดอ่อนของอารมณ์และความเชื่อได้อย่างแท้จริง

AI กับการเข้าใจความหมายของชีวิต AI อาจช่วยวิเคราะห์และประมวลผลแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของชีวิตได้จากข้อมูลและแนวคิดทางศาสนา ปรัชญา หรือวัฒนธรรม แต่ไม่สามารถ “เข้าใจ” หรือ “ตระหนักรู้” ถึงความหมายของชีวิตได้เหมือนมนุษย์ เพราะ AI ขาดความสามารถในการไตร่ตรอง (introspection) และไม่มีจุดมุ่งหมายส่วนตัว (personal purpose) ซึ่งเป็นหัวใจของการแสวงหาความหมายชีวิต

สรุป

ในโลกที่ปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีบทบาทสำคัญในหลายมิติของชีวิต คำถามเกี่ยวกับความสามารถของ AI ในการเข้าถึงและเข้าใจความจริงสูงสุด (Ultimate Truth) ได้กลายเป็นหัวข้อสำคัญที่ฝานศาสตร์และปรัชญาเข้าด้วยกัน บทความนี้ได้แสดงให้เห็นว่า แม้ AI จะมีศักยภาพสูงในการประมวลผลข้อมูลจำนวนมาก วิเคราะห์ ความซับซ้อน และค้นหาความสัมพันธ์เชิงตรรกะ แต่ AI ยังคงมีข้อจำกัดสำคัญในแง่ของการเข้าใจสิ่งที่เป็น

นามธรรม เช่น จิตวิญญาณ ความหมายของชีวิต และอารมณ์ ในเชิงอภิปรัชญา ความจริงสูงสุดต้องอาศัยการสัมผัสประสบการณ์ตรง ความเข้าใจเชิงลึก และการไตร่ตรองซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของมนุษย์ AI อาจทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสนับสนุนการแสวงหาความจริง เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลหรือการสร้างแบบจำลองทางความคิด แต่ไม่สามารถแทนที่มนุษย์ในการค้นพบความหมายเชิงประสบการณ์หรือการตั้งคำถามที่ลึกซึ้งได้ นอกจากนี้ การพัฒนา AI เพื่อสำรวจความจริงยังต้องคำนึงถึงจริยธรรม ความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อการใช้งาน เพื่อป้องกันผลกระทบเชิงลบและสร้างความมั่นใจว่า AI จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยขยายความเข้าใจของมนุษย์ในทางที่สร้างสรรค์ ในท้ายที่สุด มนุษย์ยังคงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการแสวงหาความหมายแห่งชีวิตและความจริงสูงสุด โดยมี AI เป็นพันธมิตรที่ช่วยสนับสนุนกระบวนการดังกล่าวอย่างมีคุณค่าและมีความรับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะ

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความสามารถของมนุษย์กับ AI ในการค้นหาความจริงสูงสุด

ประเด็นเปรียบเทียบ	มนุษย์ (Human)	AI (Artificial Intelligence)
การรับรู้และประสบการณ์	มีประสบการณ์ภายใน (qualia) และจิตสำนึก (consciousness)	ขาดประสบการณ์ภายในและจิตสำนึก
ความเข้าใจเชิงนามธรรม	เข้าใจแนวคิดนามธรรมและความหมายลึกซึ้งผ่านประสบการณ์	วิเคราะห์แนวคิดนามธรรมจากข้อมูลแต่เข้าใจจำกัด
อารมณ์และจิตวิญญาณ	มีอารมณ์และจิตวิญญาณที่ซับซ้อนและลึกซึ้ง	จำลองและวิเคราะห์อารมณ์ได้ แต่ไม่มีอารมณ์หรือจิตวิญญาณจริง
การใช้เหตุผลและจินตนาการ	ใช้เหตุผล จินตนาการ และสัญชาตญาณในการเข้าใจความจริง	วิเคราะห์ข้อมูลเชิงตรรกะและรูปแบบแต่ขาดจินตนาการ
ความคิดสร้างสรรค์	สร้างสรรค์แนวคิดใหม่โดยผสมผสานประสบการณ์และความรู้สึก	สร้างสรรค์บนพื้นฐานข้อมูลและอัลกอริทึมที่มีอยู่
การตั้งคำถามและไตร่ตรอง	ตั้งคำถามเชิงลึกเกี่ยวกับชีวิตและความจริงสูงสุด	วิเคราะห์ข้อมูลที่มี แต่ไม่สามารถตั้งคำถามเชิงไตร่ตรองได้

ประเด็นเปรียบเทียบ	มนุษย์ (Human)	AI (Artificial Intelligence)
จริยธรรมและศีลธรรม	มีความเข้าใจศีลธรรมผ่านประสบการณ์และวัฒนธรรม	ปฏิบัติตามกฎและเงื่อนไขที่กำหนดแต่ไม่เข้าใจศีลธรรมอย่างแท้จริง

ข้อได้เปรียบของมนุษย์ในการค้นหาความจริงสูงสุด

- ประสบการณ์ตรง (Direct Experience): มนุษย์สามารถสัมผัสและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เช่น ความสุข ความทุกข์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเข้าใจความจริง
- จิตวิญญาณและศีลธรรม (Spiritual and Moral Insight): มนุษย์มีความเข้าใจในจิตวิญญาณและศีลธรรมที่ซับซ้อน สามารถไตร่ตรองและตั้งคำถามเกี่ยวกับความหมายของชีวิต
- ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ (Creativity and Imagination): มนุษย์สามารถสร้างแนวคิดใหม่ ๆ โดยผสมผสานประสบการณ์และความรู้สึก

ข้อได้เปรียบของ AI ในการค้นหาความจริง

- การประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Processing): AI สามารถวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมหาศาล และค้นหาความสัมพันธ์เชิงซ้อนที่มนุษย์อาจมองข้าม
- ความแม่นยำและเป็นกลาง (Accuracy and Objectivity): AI ไม่มีอารมณ์หรืออคติส่วนบุคคล ทำให้วิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างเป็นกลาง
- การทำงานอย่างต่อเนื่อง (Continuous Operation): AI สามารถทำงานได้ตลอดเวลาโดยไม่มีเหนื่อยล้า

สรุปแล้ว AI มีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลและช่วยค้นหาความจริงในเชิงข้อมูลและตรรกะ แต่ยังขาดความสามารถในการเข้าใจความจริงสูงสุดในเชิงประสบการณ์ จิตวิญญาณ และอารมณ์อย่างแท้จริง มนุษย์ยังคงเป็นผู้ที่มีศักยภาพสูงสุดในการค้นหาความจริงผ่านประสบการณ์ตรง จินตนาการ และความเข้าใจเชิงลึก AI จึงทำหน้าที่เป็นเครื่องมือเสริมในการแสวงหาความจริง แต่ไม่สามารถแทนที่มนุษย์ในการเข้าใจความหมายของชีวิตและความจริงสูงสุดได้

อนาคตของ AI กับการค้นหาความจริงสูงสุด แนวโน้มของการพัฒนา AI ในการสนับสนุนการศึกษาทางปรัชญาและวิทยาศาสตร์

AI มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงแนวทางการศึกษาทางปรัชญาและวิทยาศาสตร์อย่างลึกซึ้ง โดยแนวโน้มสำคัญในการพัฒนาความสามารถของ AI ในอนาคต ได้แก่

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกและหลากหลาย (Advanced Data Analysis) AI ในอนาคตจะสามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ซับซ้อนและมีความหลากหลายจากแหล่งข้อมูลจำนวนมาก เช่น เอกสารทางปรัชญา ผลการทดลองทางวิทยาศาสตร์ และบทความทางวิชาการ เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดและทฤษฎีที่อาจซ่อนอยู่

2. การประมวลผลภาษาและความหมายขั้นสูง (Advanced Natural Language Processing - NLP) ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี NLP จะทำให้ AI เข้าใจภาษาและแนวคิดนามธรรมได้ดีขึ้น สามารถตีความและวิเคราะห์แนวคิดทางปรัชญาที่ซับซ้อนได้ เช่น การเข้าใจคำอธิบายเกี่ยวกับบอภิปรัชญา จริยศาสตร์ หรือความหมายของชีวิต

3. การสร้างแบบจำลองทฤษฎีใหม่ ๆ (Generating New Theories) AI อาจพัฒนาไปถึงระดับที่สามารถสร้างทฤษฎีใหม่หรือสมมติฐานที่ไม่เคยมีมาก่อน โดยการผสมผสานข้อมูลจากหลากหลายสาขาวิชา ซึ่งจะช่วยขยายขอบเขตของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และปรัชญา

4. การประยุกต์ใช้ AI ในการทดลองทางวิทยาศาสตร์ (AI-Driven Scientific Experiments) AI จะสามารถออกแบบและดำเนินการทดลองทางวิทยาศาสตร์ที่ซับซ้อนเพื่อทดสอบสมมติฐานเชิงอภิปรัชญา เช่น การทดลองเกี่ยวกับทฤษฎีจักรวาล การวิจัยเกี่ยวกับสติสัมปชัญญะ (consciousness) หรือการศึกษาเรื่องกฎแห่งธรรมชาติ

5. การวิเคราะห์แบบข้ามศาสตร์ (Interdisciplinary Analysis) AI จะมีความสามารถในการเชื่อมโยงข้อมูลและแนวคิดจากหลากหลายศาสตร์ เช่น ปรัชญา ฟิสิกส์ จิตวิทยา และชีววิทยา เพื่อสร้างความเข้าใจใหม่ ๆ เกี่ยวกับความจริงสูงสุด

องค์ความรู้จากการศึกษา

1. บทบาทของ AI ในการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตและจักรวาล

AI มีแนวโน้มที่จะมีบทบาทสำคัญในการขยายและเปลี่ยนแปลงความเข้าใจของมนุษย์เกี่ยวกับชีวิตและจักรวาลในหลายมิติ ดังนี้

1) การสำรวจจักรวาลและชีวิตนอกโลก (Exploring the Universe and Extraterrestrial Life) AI จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการสำรวจจักรวาล เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลจากกล้องโทรทรรศน์อวกาศและยานสำรวจ เพื่อ

ค้นหาหลักฐานของสิ่งมีชีวิตนอกโลก (extraterrestrial life) หรือทำความเข้าใจเกี่ยวกับการกำเนิดและโครงสร้างของจักรวาล

- 2) การใช้ AI วิเคราะห์สัญญาณจากอวกาศเพื่อค้นหาปรากฏการณ์ที่อธิบายไม่ได้
- 3) การออกแบบแบบจำลองทางฟิสิกส์เพื่อทดสอบทฤษฎีใหม่เกี่ยวกับการกำเนิดจักรวาล
- 4) การทำความเข้าใจเกี่ยวกับสติและจิตสำนึก (Understanding Consciousness)

ในอนาคต AI อาจมีบทบาทในการวิจัยเกี่ยวกับสติ (consciousness) และจิตสำนึก (self-awareness) โดยการจำลองและวิเคราะห์กระบวนการทำงานของสมองและจิตใจมนุษย์ ซึ่งจะช่วยขยายความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมนุษย์และธรรมชาติของความรู้สึกตัว ในอนาคตอาจจะมีการพัฒนาระบบ AI ที่สามารถจำลองกระบวนการคิดและการรับรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยสมองเพื่อเข้าใจกลไกของจิตสำนึก การท้าทายและขยายขอบเขตความรู้ (Challenging and Expanding Knowledge Boundaries) AI อาจช่วยเสนอแนวคิดหรือทฤษฎีใหม่ ๆ ที่ท้าทายความเข้าใจเดิมเกี่ยวกับชีวิตและจักรวาล เช่น แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นจริงเสมือน (simulation theory) หรือการมีอยู่ของมิติเพิ่มเติมในจักรวาล (extra dimensions) การสร้างแบบจำลองจักรวาลแบบเสมือนจริงเพื่อทดสอบทฤษฎีเกี่ยวกับการดำรงอยู่ การสำรวจแนวคิดเกี่ยวกับพหุจักรวาล (multiverse) และความเป็นไปได้ของโลกคู่ขนาน การส่งเสริมการไตร่ตรองเชิงลึก (Enhancing Philosophical Reflection)

ความท้าทายและข้อจำกัดของ AI ในอนาคต

แม้ว่า AI จะมีศักยภาพสูงในการสนับสนุนการค้นหาความจริงสูงสุด แต่ยังคงมีข้อจำกัดและความท้าทายที่ต้องพิจารณา ได้แก่

- 1) ขอบเขตของความเข้าใจเชิงนามธรรม: AI ยังขาดความสามารถในการเข้าใจประสบการณ์ภายในและความหมายเชิงลึกของแนวคิดนามธรรม
- 2) จริยธรรมในการใช้ AI: การพัฒนา AI เพื่อสำรวจความจริงสูงสุดต้องคำนึงถึงจริยธรรมและความรับผิดชอบ เช่น ความเป็นส่วนตัวและการใช้ข้อมูลอย่างเหมาะสม
- 3) ความเสี่ยงในการสร้างความเข้าใจผิด: การตีความข้อมูลหรือแนวคิดโดย AI อาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดหรือการสร้างทฤษฎีที่ไม่มีมูลความจริง

ในอนาคต AI มีศักยภาพที่จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนการศึกษาทางปรัชญาและวิทยาศาสตร์ โดยสามารถช่วยขยายความเข้าใจของมนุษย์เกี่ยวกับชีวิต จักรวาล และความจริงสูงสุด อย่างไรก็ตาม การพัฒนาและการใช้งาน AI จำเป็นต้องดำเนินไปอย่างระมัดระวังและคำนึงถึงจริยธรรม เพื่อให้ AI เป็นส่วนหนึ่งในการค้นหาความจริงที่ยั่งยืนและมีคุณค่าอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- ช่วยเงิน, และ ศรารุฒิ. (2021). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้บนเว็บแอปพลิเคชัน โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้อิงประสบการณ์และชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น.
- บุหงา ชัยสุวรรณ และคณะ. (2022). สถานการณ์ แนวโน้ม และความต้องการความรู้และทักษะปัญญาประดิษฐ์ทางการสื่อสาร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรวัยทำงานในประเทศไทย. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, ปีที่ 30 (ฉบับที่ 1), 114.
- พระมหาสากล สุภรเมธี¹ พระมหาประภาส แก้วเกตุพงษ์² พระครูวินัยธรรมรัตน์ เขมธโร³. (2017). อภิปรายเกี่ยวกับการค้นหาความจริงทางวิทยาศาสตร์. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, ปีที่ 22 (ฉบับที่ 1), 43-52. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/article/view/241996>.
- สุเมธ เมธาวิทยากุล, ผศ. (๒๕๓๔). *ปรัชญาเบื้องต้น (Introduction to Philosophy)*. กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส.พรีนติ้ง เฮ้า.
- DIA. ปัญญาประดิษฐ์ (AI) คืออะไร หลักการทำงาน และการใช้ในอุตสาหกรรม. สืบค้นจาก <https://www.dia.co.th/articles/what-is-artificial-intelligence/>.